

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik nr 3

do Protokołu z 8. Posiedzenia

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

dn. 23 marca 2026 r. w Warszawie,

Ministerstwo Sprawiedliwości, Aleje Ujazdowskie 11

Uchwała nr 4(24)/2026

Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

z dnia 23 marca 2026 roku

w sprawie rekomendacji zmiany art. 172 § 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie wprowadzenia rekompensaty dla ławników za czas poświęcony na zapoznanie się z aktami sprawy

§ 1.

Na podstawie § 2 ust. 3 zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 marca 2025 r. w sprawie powołania Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości oraz § 2 ust. 3 Regulaminu Pracy Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości, Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości rekomenduje zmianę ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w zakresie brzmienia art. 172 § 3.

§ 2.

Obecne brzmienie art. 172 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych jest następujące:

„§ 3. Ławnik otrzymuje rekompensatę pieniężną za czas wykonywania czynności w sądzie, którymi są: udział w rozprawie lub posiedzeniu, uczestnictwo w naradzie nad wyrokiem, sporządzenie uzasadnienia lub uczestnictwo w posiedzeniu rady ławniczej, jeżeli został do niej wybrany.”

§ 3.

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości rekomenduje zmianę art. 172 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w ten sposób, że po wyrazach „którymi są:” dodaje się wyrazy „zapoznanie się z aktami sprawy niezbędne do udziału w jej rozpoznaniu.”

W konsekwencji art. 172 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Ławnik otrzymuje rekompensatę pieniężną za czas wykonywania czynności w sądzie, którymi są: zapoznanie się z aktami sprawy niezbędnymi do udziału w jej rozpoznaniu, udział w rozprawie lub posiedzeniu, uczestnictwo w naradzie nad wyrokiem, sporządzenie uzasadnienia lub uczestnictwo w posiedzeniu rady ławniczej, jeżeli został do niej wybrany.”

§ 4.

Rada wskazuje, że zapoznanie się przez ławnika z aktami sprawy stanowi czynność bezpośrednio związaną z wykonywaniem obowiązków orzeczniczych i jest niezbędne do świadomego oraz rzeczywistego udziału w rozpoznaniu sprawy. Obecne brzmienie art. 172 § 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych obejmuje czynności podejmowane przez ławnika w toku rozpoznawania sprawy, pomijając czas konieczny do przygotowania się do udziału w jej rozpoznaniu. Objęcie tej czynności rekompensatą pieniężną zapewni spójność regulacji z rzeczywistym zakresem czynności wykonywanych przez ławników w sądzie.

§ 5.

Uchwała podlega przekazaniu Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 6.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Prof. UAM dr hab. Piotr W. Juchacz
Przewodniczący Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości

Załącznik: Uzasadnienie do Uchwały nr 4(24)/2026

Uzasadnienie do Uchwały nr 4(24)/2026
Rady do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości
z dnia 23 marca 2026 roku
**w sprawie rekomendacji zmiany art. 172 § 3 ustawy – Prawo o ustroju
sądów powszechnych w zakresie wprowadzenia rekompensaty dla
ławników za czas poświęcony na zapoznanie się z aktami sprawy**

1. Przedmiot rekomendowanej zmiany

Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości rekomenduje zmianę art. 172 § 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez objęcie rekompensatą pieniężną czasu poświęconego przez ławnika na zapoznanie się z aktami sprawy w zakresie i czasie niezbędnym do udziału w jej rozpoznaniu.

Obecne brzmienie art. 172 § 3 ustawy przewiduje rekompensatę pieniężną za czas wykonywania przez ławnika czynności w sądzie, do których zaliczono udział w rozprawie lub posiedzeniu, uczestnictwo w naradzie nad wyrokiem, sporządzenie uzasadnienia oraz uczestnictwo w posiedzeniu rady ławniczej, jeżeli ławnik został do niej wybrany. Katalog ten nie obejmuje jednak czasu poświęconego na zapoznanie się z aktami sprawy, mimo że czynność ta pozostaje bezpośrednio związana z wykonywaniem obowiązków ławnika jako członka składu orzekającego.

2. Znaczenie zapoznania się z aktami sprawy dla prawidłowego wykonywania obowiązków ławnika jako członka składu orzekającego

Zapoznanie się z aktami sprawy nie jest zatem czynnością uboczną, techniczną ani wyłącznie organizacyjną. Jest elementem przygotowania ławnika do wykonywania funkcji orzeczniczej.

Ławnik, jako członek składu orzekającego, powinien móc świadomie uczestniczyć w rozprawie lub posiedzeniu, śledzić tok postępowania dowodowego, zadawać pytania, oceniać znaczenie przeprowadzanych dowodów oraz brać udział w naradzie nad rozstrzygnięciem. Realizacja tych obowiązków wymaga uprzedniego zapoznania się z aktami sprawy w zakresie niezbędnym do udziału w jej rozpoznaniu.

Bez możliwości rzeczywistego zapoznania się z aktami sprawy udział ławnika w składzie orzekającym może zostać sprowadzony do obecności formalnej, a nie realnego współuczestnictwa w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

3. Argument wynikający z wykładni systemowej

Za objęciem czasu poświęconego na zapoznanie się z aktami sprawy rekompensatą pieniężną przemawia także wykładnia systemowa.

Z interpretacji art. 7, art. 92 i art. 410 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego oraz art. 233 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego wynika, że ławnik ma prawo i obowiązek zapoznać się z aktami sprawy w zakresie niezbędnym do udziału w jej rozpoznaniu.

W postępowaniu karnym zasada swobodnej oceny dowodów (art. 7 k.p.k.), zasada orzekania na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku postępowania (art. 92 k.p.k.) oraz wymóg oparcia wyroku na całokształcie okoliczności ujawnionych w toku rozprawy głównej (art. 410 k.p.k.) zakładają rzeczywisty udział całego składu orzekającego w ocenie materiałów sprawy. Podobnie w postępowaniu cywilnym obowiązek wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego (art. 233 k.p.c.) odnosi się do sądu jako składu orzekającego, a więc także do ławników, jeżeli uczestniczą oni w rozpoznaniu danej sprawy.

Rekomendowana zmiana ma więc charakter dostosowawczy i porządkujący. Nie przyznaje ławnikom nowej kompetencji procesowej, lecz zapewnia, aby czynność konieczna do prawidłowego wykonywania już istniejących obowiązków została uwzględniona w mechanizmie rekompensaty przewidzianym w art. 172 § 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

4. Uzasadnienie kolejności dodawanej czynności w art. 172 § 3

Rada rekomenduje, aby czynność polegająca na zapoznaniu się z aktami sprawy niezbędnym do udziału w jej rozpoznaniu została umieszczona na początku wyliczenia zawartego w art. 172 § 3 ustawy.

Takie rozwiązanie zachowuje właściwą chronologię czynności podejmowanych przez ławnika. W pierwszej kolejności następuje przygotowanie do udziału w sprawie poprzez zapoznanie się z aktami, następnie udział w rozprawie lub posiedzeniu, dalej uczestnictwo w naradzie nad wyrokiem, a w określonych przypadkach również sporządzenie uzasadnienia lub udział w posiedzeniu rady ławniczej.

Umieszczenie tej czynności na początku wyliczenia wzmacnia także merytoryczny sens projektowanej zmiany. Podkreśla, że zapoznanie się z aktami sprawy nie jest czynnością następczą wobec rozprawy lub narady, lecz warunkiem realnego, świadomego i odpowiedzialnego udziału ławnika w rozpoznaniu sprawy.

5. Związek rekomendowanej zmiany z funkcją rekompensaty pieniężnej

Rekomendowana zmiana koresponduje z funkcją rekompensaty pieniężnej przewidzianej w art. 172 § 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Skoro rekompensata ma obejmować czas wykonywania czynności w sądzie, powinna obejmować także czas poświęcony na przygotowanie się do udziału w rozpoznaniu sprawy. Zapoznanie się z aktami sprawy jest bowiem czynnością bezpośrednio związaną z udziałem w rozprawie, posiedzeniu i naradzie, a zarazem wymaga od ławnika realnego nakładu czasu i zaangażowania.

Jednocześnie objęcie tej czynności rekompensatą pieniężną nie oznacza przyznania rekompensaty za każdą dowolnie deklarowaną aktywność związaną z lekturą akt. Rekomendowana zmiana powinna być rozumiana jako odnosząca się do czasu rzeczywiście poświęconego na zapoznanie się z aktami sprawy w zakresie i czasie niezbędnym do udziału ławnika w jej rozpoznaniu. Takie ujęcie pozwala powiązać rekompensatę z potrzebami konkretnej sprawy oraz zapobiega nadmiernemu lub nieuzasadnionemu rozliczaniu czasu.

Objęcie tej czynności rekompensatą pieniężną zapewni większą spójność art. 172 § 3 ustawy z rzeczywistym zakresem czynności wykonywanych przez ławników w sądzie. Pozwoli także na bardziej adekwatne uwzględnienie nakładu pracy ławnika, który nie ogranicza się wyłącznie do obecności na rozprawie, posiedzeniu lub naradzie, lecz obejmuje również konieczne przygotowanie do udziału w rozpoznaniu sprawy.

6. Konkluzja

Z powyższych względów Rada do spraw Ławników przy Ministrze Sprawiedliwości rekomenduje zmianę art. 172 § 3 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych poprzez dodanie do katalogu czynności objętych rekompensatą pieniężną czynności polegającej na zapoznaniu się z aktami sprawy niezbędnymi do udziału w jej rozpoznaniu.

Rekomendowana zmiana ma charakter porządkujący i dostosowawczy. Służy zapewnieniu zgodności regulacji dotyczącej rekompensaty pieniężnej z rzeczywistym zakresem obowiązków ławnika jako członka składu orzekającego oraz wzmacnia realny, a nie wyłącznie formalny, udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

[oprac. P.W.J.]